

«ՍԻՈՆ»-ի ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Պր. Վ. Գ., վանքարանակ, կը հարցնէ.
«Գրիտեմք թէ Կաթողիկ եկեղեցւոյ
գլուխը կը գտնուի Հռոմէոյ Սրբազան
Քահանայապետը, իսկ Հայոց. եկեղեցւոյ
գերագոյն պետն է Մայր Աթոռ Ս Էջ-
միածնի Գահակալը: Կ. Պալատը Յունաց
Տիեզերական Պատրիարքն ալ ունի՞ նոյն
գիրքը Օրթոտոքս եկեղեցւոյ մէջ»:

Նուիրապետական կարգն ու վարչա-
կան դրութիւնը մի քիչ տարբեր է Օր-
թոտոքս եկեղեցւոյ մէջ: Տիեզերական
Պատրիարքը կը վայելէ առեւտրական գե-
րազանութիւն մը միայն, նկատուելով
գառալիին ի հաւասարաւ, առանց իրաւա-
տութիւն ունենալու իր թեմէն դուրս,
այլ Պատրիարքութեանց ենթակայ թեմե-
րու գործերուն միջամուխ ըլլալու: Յի-
շենք այստեղ թէ Յ Պատրիարքութիւններ
ունի ներկայիս Օրթոտոքս եկեղեցին, Ե-
րոսնցմէ չորսը ուղղակի Յունական են, կը
գտնուին Մերձաւոր Արեւելքի շրջանակին
մէջ և պատմական Աթոռներ են: Անոնք
են, իրենց հաստատման կարգով, Պոլսոյ
Աթոռն են եւ, Անտիօքի (ներկայիս՝ Պէշ-
րուք), Ալեքսանդրիոյ (ներկայիս՝ Գահ-
հրէ) և Երուսաղէմի Աթոռները: Վեր-
ջինս հաստատուած է 451ին, Քաղկեդոնի
Ժողովի գումարման տարին, երբ պառակ-
տում և հերձուած յառաջ եկած է Քրիս-
տոսի Մի և Ընդհանրական եկեղեցւոյ մէջ:
Կարծէ յիշել թէ երուսաղէմի առաջին

Հայ Պատրիարք իբրեւ կը յիշուի Աբրա-
համ անուն մէկը, 638 թուականին, որ է
ըսել Սուրբ Բաղդաթին Արար-Իսլամական
գրաւումէն տարի մը ետք, մինչ Հա-
տինաց երեսնաղէմի Պատրիարքութիւնը
հաստատուած է 1843ին միայն, և անկէ
առաջ ու մինչև այսօր Սրբաեկեղեց հըս-
կողութեան ու պահպանութեան պաշտօնը
վառարուած է Ֆրանչիսկեան Միաբանու-
թեան, գլուխը անհնչուով կրկնաթաղ, որ
վարդապետի աստիճան ունի միայն և կը
նշանակուի Ս. Պապէն (ճիշդ ինչպէս ի-
րենց Պատրիարքը, մինչ Յունաց և Հա-
յոց Պատրիարքները կ'ընտրուին պատկան
Միաբանութեան կողմէ և զան կը ըստձա-
նաւ տեղական իշխանութիւնէն ճանաչման
հրովարտուող ընդունելէ ետք) Յ տարւած
պաշտօնավարութեան չրջանի մը համար:

Օրթոտոքս եկեղեցւոյ չորս միւս
Պատրիարքութիւնները հաստատուած են
աւելի ուշ ժամանակներու մէջ և կը ներ-
կայացնեն կրօնական քարձապոյն իշխա-
նութիւնը Յունադաւան Սլու ժողովուրդ-
ներու: Այսպէս, գոյութիւն ունին Ռու-
սիոյ, Ռումանիոյ, Պուլկարիոյ և Եոզե-
ֆուլիոյ Պատրիարքութիւնները, իւրա-
քանչիւրը հաստատուած տուեալ երկր-
ներու մայրաքաղաքին մէջ — Մոսկուա,
Պուլքերէշ, Սօֆիա, Պէլկարատ: Կայ նաև,
ասոնցմէ զատ, Վրաց Պատրիարքութիւ-
նը, որուն Աթոռակալը կը կրէ «Պատ-
րիարք-Կաթողիկոս»ի տիտղոս:

Հետաքրքրական է դիտել տալ որ
Յունաստանի մայր հողին վրայ գոյու-
թիւն չունի Պատրիարքական Աթոռ, և
Օրթոտոքս եկեղեցւոյ անուանական Պե-
տին կայքը կը մնայ տակաւին Բիւզանդա-
կոն կայսրութեան երբեմնի մայրաքա-
ղաքը, հակառակ աւելի քան հինգ դարե-
րուն, որոնք անցած են յիշեալ կայսրու-
թեան փլուզումէն առդին:

Անգլիացի մեծանուն գրագէտ Զօրճ
Պէրնարտ Շօ, 13 Մարտ Ուրբաթ երեկո-
յին Վանքս այցելեց անակնկալօրէն, Սըր
Ռօնալտ Սթօրսի յանձնարարականով: Աշ-
խարհառէակ հիւրը կարճատև միջոցի մը
համար միայն երուսաղէմ եկած էր: Հա-
կառակ ժամանակի անյարմարութեան և
այցելութեան յանկարծութեան՝ Պր. Շօ
Պատրիարքարանի դահլիճին մէջ ընդուն-
ուեցաւ պատշաճ մեծարանքով:

(Նոյն՝ ամիս, էջ 127):

«Սիոնիստի իմպերատրիսին» կը շարունակէ տակաւին տրտատամանի իր ընթեր-
ցողներէն ստանալ գնահատական և քաջալերական գրութիւններ՝ անցեալ ամառ կա-
յացած Սադիմանայ Հոգեւորականաց Համագումարին և այդ տարի լոյս տեսած Ամ-
սադիս քաջառիկ թիւին համար: Ստորեւ՝ Ամերիկայէն հասած երկու նամակներ. —

Սեպտ. 5, 1980

Գերշ. Տ. Շահէ Արքեպս.

Պատրիարքարան Հայոց

Երուսաղէմ

Սիրելի Սրբազան Հայր,

Ամիս մը առաջ, այսօր կը վայելէինք ձեր սքանչելի հիւրասիրութիւնը Երուսա-
ղէմի մէջ: Այդ օրերու հոգին, միջնորդողը, ուրախութիւնը եւ եռուզեռը դեռ մէջս է:
Եւ վստահ եմ որ դեռ մէջս ալ պիտի մնայ:

Որքան գեղեցիկ առաջադրութիւն մըն էր ձեր ունեցածը: Եւ ի՞նչ բաներ փոխե-
ցին այդ քանի մը օրերը զոնէ իմ մէջս:

Ես երախտապարտ կը զգամ Պատրիարք Սրբազան Հօր եւ ձեզի, այս առիթը
ընծայած ըլլալուդ համար:

Սրտագին մաղթանքներս ձեզի եւ ձեր առաջիկայի առաջադրութիւններուն:

Մնամ

Որդիական սիրով

ԿԱՐԷՆ ՔԶՆՅ. ԿՏԱՆԵԱՆ

ԽՈՂՔ ԵՒ ԽՕՍՔ — ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍՈՂԷՄ

Օգոստոս ամսու սկիզբները, զէպի Սուրբ Երուսաղէմ ճամբորդութիւն մը կա-
տարեցի: Պատրիարք Սրբազան Հայրը Երուսաղէմի նախկին սաներուն հրաւէր կարգա-
ցած էր եւ կը ծրագրէր Վարժարանի հաստատման երկու հարիւրամեակը տօնել: Ես Ե-
րուսաղէմի մէջ ժառանգատր սան եղած եմ 1933-1944 թուականներուն: Եւ այսպէս,
գրեթէ քառասուն տարիներ վերջ, Երուսաղէմ այցելութիւն մը տայս զիս ողողեց խառն
զգացումներով: Յուզուեցայ, հին օրերը աչքիս առջեւ եկան, երանութեան եւ տրտմու-
թեան օրեր ապրեցայ եւ սիրտս ու հոգիս հաւատոյ, սիրոյ, երկրիդ եւ կարօտի խոր-
հուրդներով պարուրուեցան:

Երուսաղէմ մեր գիտցածէն բոլորովին տարբեր քաղաք մըն է: Անոր օդն ու
միջնորդողը, Երուսաղէմի ժողովուրդին կեանքն ու կենցաղը ոչ մէկ նմանութիւն ունին
մեր վարժուածին:

Դարեր եւ կրօնքներ Երուսաղէմին Սուրբ Քաղաք անունը տուած են: Երուսա-
ղէմ այսօր ալ քաղաքն է սրբութեանց եւ սուրբ տեղեաց: Հոն, հին Հրէական, Քրիս-
տոնէական եւ Մահմետական հազարամեայ սրբատեղիներ պահուած են եւ մինչեւ այ-
սօր կը պահպանուին անաղարտ եւ անփոփոխ: Հոն ամէն քայլափոխի եկեղեցի մը եւ
տաճար մը կայ: Իւզ եւ մեմ կը վառի Քրիստոսի. Աստուածամօր եւ առաքելոց կոխած
ժայռերուն եւ քարերուն վրայ: Ոչ հին եւ ոչ ալ նոր պատերազմներ կրցած են քան մը
փոխել Աստուծոյ պատուանդանը եղող այս Սուրբ Քաղաքին մէջ: